

RÓZSA György

RÉSZVÉTELÜNK ÉS LEHETŐSÉGEK
A NEMZETKÖZI TÁRSADALOMTUDOMÁNYI
DOKUMENTÁCIÓBAN

BUDAPEST, 1964

RÓZSA György

RÉSZVÉTELÜNK ÉS LEHETŐSÉGEK
A NEMZETKÖZI TÁRSADALOMTUDOMÁNYI
DOKUMENTÁCIÓBAN

BUDAPEST, 1964

RÓZSA György

Részvételünk és lehetőségek a nemzetközi társadalomtudományi dokumentációban.

Bp. 1964. 17 p. 24 cm.

[Klny: MTA Társadalmi-történeti Tudományok Osztályának
Közleményei 1964. 1—2. sz.]

[A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei.—
Publicationes Bibliothecae Academiae Scientiarum
Hungaricae. 40.]

Francia kiv. is.

ETO 002.61 [3]: 002.63 (439)

- I. A nemzetközi társadalomtudományi dokumentáció jellegzetességei
  - II. A magyarországi kurrens társadalomtudományi dokumentáció
  - III. Egy idegen nyelvű társadalomtudományi referáló folyóirat gondolata
  - IV. Részvételünk a nemzetközi társadalomtudományi dokumentáció szervezetében
- Függelék: A szocialista országok szakirodalma a Bibliographie Internationale de Science Économique-ban.

I. A nemzetközi társadalomtudományi dokumentáció jellegzetességei

A két világrendszer közötti békés verseny, a békés egymás mellett élés nemhogy csökkentené, vagy kizárná, hanem egyenesen feltételezi a nemzetközi dokumentáció fejlesztését a társadalomtudományok területén is. Ennek a fejlesztésnek két fő iránya: egyfelől a külföldi szakirodalom *válogatott és kritikai* közvetítése a hazai kutatás számára, másfelől a magyar társadalomtudomány nem kevésbé válogatott eredményeinek közvetítése a nemzetközi tudományosságnak. Hangsúlyozni szükséges a kétirányú fejlesztést, mivel a nemzetközi tudomány számára egy nem hozzáférhető nyelvterület szakirodalmáról van szó, ahol tehát a kifelé irányuló dokumentáció szerepe különösen jelentős. Más a helyzet a világnyelveken megjelenő publikációkkal, amelyek nem vetnek fel a nyelvi korlátokból adódó problémákat, vagy csak jóval kisebb mértékben.

E kétirányú tevékenység között aligha lehetne fontossági sorrendet megszabni, nyilvánvaló a kettő közötti *kölcsönhatás*, valamint társadalomtudományokról lévén szó, a mindkét irányú vonatkozó dokumentációs tevékenység *ideológiai* vonása. Ez a vonás az egyébként, ami megkülönbözteti a nemzetközi természettudományi- és műszaki dokumentációtól. Ebből viszont nem következik és nem is következhet sem valamiféle *autarchiás* és ami ezzel egyenlő, szűk látókörű *provinciális szemlélet*, sem pedig *pozitivistá kritikátlanság*. Nyilvánvaló, hogy amint a tudományos munkában, úgy a vonatkozó dokumentációs tevékenység szemléletében is szükségképpen kísérthet mindkét véglet. Nem volna azonban helyes *egyenlőségi jelet* tenni a társadalomtudományi kutatás nagy részének és a dokumentációs tevékenység ideológiai jellege

között. A dokumentációban természetesen a közvetítés válogató és kritikai jellegének hangsúlyozása mellett, figyelembe kell venni e tevékenység *sajátos szolgáltató és közvetítő lényegét*, vagyis azt, hogy itt másképpen és — ha szabad ezzel a kifejezéssel élnem — *kisebb intenzitással* merülnek fel tartalmi és ideológiai kérdések, mint az alkotómunkában, vagy mint a nemzetközi társadalomtudományi szervezetekben és különböző nemzetközi fórumokon (bizottságok, symposiumok, konferenciák stb.).

Figyelembe kell venni továbbá azt is, hogy a társadalomtudományokon belül *sem azonos intenzitású* az ideológiai jelleg, tehát nem egyszerűen a társadalmi és humán tudományok különböznek *a maguk egészében* e tekintetben a természet- és műszaki tudományoktól, — többek között a filozófiai kutatás világnézeti jellege jóval hangsúlyozottabb, mint bizonyos konkrét szervezési-igazgatási társadalomtudományi ágazatoké, mint az alkalmazott közgazdaságtudományé, az ágazati gazdaságtanoké, a szervezéstudományi módszereké és technikáé, általában a konkrét kutatási metodikáé (pl. szociológiai felvételező módszerek) stb.

A gyakorlatban ezek között a határvonal nem húzható meg tiszta formában és a látszólag módszertani vagy technikai jellegű közlemények olykor egyáltalán nem nélkülözik a világnézeti jelleget. Az Egyesült Államokban kifejlődött „management science” például sok tekintetben produkál figyelemre méltó eredményeket (matematikai módszerek alkalmazása a szervezésben és a gazdaságvezetésben, üzemgazdasági- és szervezési megoldások stb.), a „manager”-elmélet azonban már ideológia, politika. Nem ritka eset, különösen a közgazdaságtudományi és szociológiai közleményeknél, hogy a konkrét tényfeltárássra, anyag- és adatfeldolgozásra és ezek hasznos módszereire tudománytalan vagy erősen vitatható elméleti általánosítás épül. Mindez nem kevés problémát okozhat a kutatásban és a dokumentációban egyaránt.

Külön csoportot alkotnak a nyíltan szocialistaellenes, antimarxista, harcosan politikus „Ostforschung” művek, amelyek éppen kombatáns voltuk folytán könnyen kategorizálhatók (ami nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az e kategóriájú publikációk között is találhatók tudományos szempontból is számbajövő publikációk).

A kétirányú (külföldről befele—külföldre irányuló) dokumentációs tevékenységet elvileg csak erőltetetten lehet elválasztani egymástól, ugyanis a tudományos ismeretek szervezett és rendszeres nemzetközi cseréje — legalábbis egy bizonyos színvonalat elért országok között — kiépült és országosan szervezett kutatóapparátus, rendszeres kiadási tevékenység stb. létezését tételezi fel, vagyis adotttnak kell tekinteni a dokumentáció befogadására és kibocsátására alkalmas apparátust. A ráfordítás-kibocsátásnak ha nem is kell szükségképp teljes egyensúlyban lennie, de elvileg hosszabb távon aligha képzelhető el egyoldalúan a külföldi szakirodalom eredményes dokumentációs feldolgozása a hazai eredmények kifelé történő közvetítésének elhanyagolása

mellett. A tudományos és kultúrpropaganda érdekei is ez utóbbi mellett szólnak, nem beszélve arról, hogy a kétirányú dokumentációs tevékenység bizonyos fokú harmóniáját tételezi fel — jobb kifejezést nem tudnék rá — *a szakmai-tudományos problémaérzékenység is*. A nemzetközi tudományos vérkeringésbe való bekapcsolódás, az abban való részvétel egyaránt szükségessé teszi a külföldi szakirodalom hazai feldolgozását és a magyar kutatási eredmények külföldi hozzáférhetőségét, és e kettő szintéziseként jönnek létre a feltételei *a nemzetközi társadalomtudományi szervezetek munkájában való közreműködésnek*. Mindennek egyik fontos eszköze, módszere, lehetősége a dokumentáció, amelynek néhány vonatkozásáról a következőkben ebből a kiindulópontból és ebben a szemléletben lesz szó.

Hol tartunk tehát a nemzetközi társadalomtudományi dokumentáció e kettős értelmezésében, milyen a részvételünk benne és melyek a lehetőségei?

II. A magyarországi kurrens társadalomtudományi dokumentáció

Tapasztalati tény, hogy a magyar társadalomtudományi kutatások eredményei többnyire elszórtan, több-kevesebb ötletszerűséggel jelentkeznek a külföldi publikációkban, szerepelnek a könyvtárak katalógusaiban és a bibliográfiákban, referáló lapokban stb. Önáltatás volna azt gondolni, hogy ez kizárólag a nyugatra vonatkozik, vannak hasonló problémák a szocialista országok viszonylatában is. A nemzetközi tudományos közvélemény nyelvi okoknál fogva, csak kismértékben kísérheti figyelemmel a magyar társadalomtudományi kutatásokat — az erre specializálódott „Ostforschung”-intézményeket számításon kívül lehet hagyni az előzőkben kifejtettek szerint — nem lévén biztosítva ezeknek rendszeres dokumentációs feltárása.¹

Összehasonlíthatatlanul kedvezőbb a kép a nemzetközi szakirodalom hazai dokumentációja tekintetében, jóllehet problémák nem kis számban itt is adódnak. Messze túlmenne e közlemény keretein a teljes helyzetkép felvázol-

¹ A mezőgazdasági és a műszaki tudományok területén immár több éves tapasztalat van a külföldre irányuló rendszeres idegen nyelvű tájékoztatásban az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ, valamint az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ idegen nyelvű referálólapjai által. — Az MTA Társadalmi-Történeti Tudományok Osztálya kezdeményezésére készült felmérés, Rózsa György: A magyar társadalomtudományok az UNESCO kiadványaiban (MTA Társ.-tört. Tud. Oszt. Közl. 1960. X. kötet. 3—4. sz. 325—332. o.) tételenesen támasztja alá a társadalomtudományi publikációink külföldi nem kielégítő ismeretéről tett megállapítást. — De még a természet- és a műszaki tudományok kiadványainak külföldi megismertetése, illetve külföldi figyelése körül sincs minden rendjén, annak ellenére, hogy itt egyfelől nincsenek ideológiai korlátok, másfelől e tudományterületek iránti érdeklődés hagyományosan intenzívebb, továbbá világnyelveken megjelentetett publikációkkal sokkal jobban ellátottak (acták, az Akadémiai Kiadó idegen nyelvű kiadványai); ezt bizonyítja egy a Magyar Nemzeti UNESCO Bizottság Tudományos Albizottsága kezdeményezésére és az MTA Könyvtára szervezésében készült elemzés is, amely a legjelentősebb nemzetközi referálólapok közel egy és negyedmillió tételének átvizsgálása alapján készült, Dörnyei Sándor: A magyar szakirodalom külföldi referáltsága (kémia, biológia, orvostudomány). Bp. 1964. MTA Könyvtára. 85 o.

lása a magyar társadalomtudományi dokumentációról, így e helyt néhány vonatkozására kívánok csak kitérni.

Jóllehet a különböző társadalomtudományi ágazatoknak megvan a maguk hazai könyvtári- dokumentációs bázisuk, nem mondható, hogy ezek a bázisok *egységes tudományszervezési koncepció* alapján működnének, hogy a szükséges és lehetséges koordináció minden tekintetben érvényesülne. Így például aligha tekinthető megnyugtatónak a sokirányú és eredményes törekvések és nem kevés anyagi dotáció ellenére, hogy Magyarországon lényegében nincs egységes elvek alapján szervezett *közgazdasági dokumentáció*, hogy tulajdonképpen nincs is gazdája ennek. Ugyanakkor számos helyen folyik közgazdasági dokumentáció az országban (Közgazdasági Egyetem, Közgazdasági Intézet, KSH, MNB, Kereskedelmi Kamara, OT, ipargazdasági intézetek, Beruházási Bank, Belkereskedelmi Minisztérium, SZÖVOSZ stb. stb.). Remélhető, hogy az MTA Közgazdaságtudományi Bizottsága által kezdeményezett és folyamatban levő rendezés megoldja a kérdést.

Általában az a helyzet, hogy a társadalomtudományi dokumentáció egészének hiányzik az elvi irányítása, fejlesztési koncepciója a mellett, hogy formálisan ez megoldottnak látszik, részben több irányító szerv, illetve testület létezése által, részben az egyes intézmények által folytatott dokumentációs tevékenység eredményei következtében. Mivel a dokumentáció egyfelől nem egyszerűen könyvtári vagy tájékoztatási műhelyprobléma, hanem *szerves tartozéka a kutatásnak*, a tudományos munkának, tehát *tudományszervezési kérdés*, másfelől pedig az Akadémia, kutatóintézetei által közvetlenül is érdekelt, mint fenntartó és használó, indokoltnak látszana, hogy *a II. Osztály programjába illessze a társadalomtudományi dokumentáció problematikáját*.^{1a}

A kiadványokban lemérhető dokumentációs és bibliográfiai szolgáltatások volumene (a magyar anyagot illetően a Magyar Nemzeti Bibliográfia és a Magyar Folyóiratok Repertóriumra mellett) önmagában is impozáns és részletes elemzést igényelne, valójában pedig nem rendelkezünk átfogó és összefoglaló képpel a magyarországi társadalomtudományi dokumentációról. A rendszeres, *periodikus* tájékoztatást a társadalomtudományok területéről jelenleg az alább következő kiadványok nyújtják.² A felsorolásban szereplő folyóiratok vagy dokumentációs-bibliográfiai jellegűek, vagy jelentős mértékben rendszeresen tartalmazznak ilyen anyagot. Figyelmen kívül hagyom, hogy nemzetközi vagy magyar, vagy vegyes anyagot írnak-e le, ez egyébként a címből többnyire kiderül, továbbá figyelmen kívül hagyom a közölt tételek évi számának átlagát, viszont csillag jelöli a szervezetileg teljesen vagy rész-

^{1a} Erre vonatkozóan történt is már kezdeményezés, l. a Pach Zsigmond Pál, MTA lev. tag, vezetésével kiküldött munkacsoport „Jelentés az MTA II. Osztályához tartozó intézetek dokumentációs és könyvtári részlegeinek munkájáról” (1963. VI. 18. 5 o.) c. anyagot.

² A teljes és részletezett összeállítás Fügedi Péterné (Országos Széchényi Könyvtár) munkája, amely az MTA Könyvtára felkérésére készült az Index Bibliographicus „Sciences Sociales” kötete számára.

legesen MTA érdekeltségű kiadványokat. Betűrendben ezek a következők:

Acta Historica* (Répertoire des ouvrages d'histoire publiés en Hongrie.),
 Állam- és jogtudományi bibliográfia,*
 Az ateizmus és a valláskritika nemzetközi cikkbibliográfiája,
 Acta Juridica* (Hungarian bibliography),
 Archeológiai Értesítő* (Magyar régészeti irodalom),
 Dokumentációs Szemle* (a Jogtudományi Közlöny melléklete),
 Földrajzi Értesítő* (Új könyvek az MTA Földrajztudományi Kutató-
 csoport könyvtárában),
 Hungarian Law Review* (Recently published legal writings),
 Index Ethnographicus,
 Hadtörténelmi Közlemények (Külföldi folyóiratok hadtörténelmi reper-
 tóriuma; Az ... évi Magyarországon megjelent hadtörténelmi irodalom bib-
 liográfiája),
 Közgazdasági és Irodalmi Tájékoztató. Bibliográfiai Szemle,*
 Külföldön megjelent fontosabb történelemtudományi művek jegyzéke,
 Külföldön megjelent fontosabb jogtudományi művek jegyzéke,
 Levéltári Közlemények (A magyar levéltári irodalom bibliográfiája),
 Magyar Filozófiai Szemle* (Az .... év külföldi filozófiai irodalom
 válogatott bibliográfiája, Az ... -ben magyar kiadásban megjelent filozófiai
 irodalom bibliográfiája),
 Magyar pedagógiai irodalom,
 Művészettörténeti Értesítő (Az ... évi magyar művészettörténeti iro-
 dalom bibliográfiája),
 Neveléstudományi Tájékoztató,
 Párttörténeti Közlemények (A magyar munkásmozgalom történetéről
 szóló cikkek jegyzéke, A Párttörténeti Intézet könyvtára ... évi szerzeményeiből),
 Pedagógiai Szemle (Az Országos Pedagógiai Intézet ... évi munkájának
 bibliográfiai adatai),
 Pszichológiai tanulmányok,*
 Századok,* (A Magyarországon megjelent történeti munkák ...),
 Tájékoztató a külföldi közgazdasági irodalomról,
 Tájékoztató a tudományos kutatás tervezésének, igazgatásának és szer-
 vezésének nemzetközi irodalmáról.*

A fenti 23 időszakos kiadvány tárgy szerinti megoszlása:

történelem 5,
 művészettörténet 1,
 régészet 1,
 földrajz 1,
 jog 5,
 közgazdaság 2,
 néprajz 1,

filozófia 2,
pszichológia 1,
pedagógia 3,
tudománypolitika- és szervezés 1.

Szellemi kiadás szempontjából közvetlenül akadémiai érdekeltségű a 23 közül 12, tehát több mint 50% (figyelmen kívül hagyva a kereskedelmi kiadást, mert úgy az akadémiai arány még nagyobb volna, továbbá figyelmen kívül hagyva az esetleges akadémiai céltámogatást stb.). Valójában az akadémiai érdekeltség még jelentősebb, ha nem csak a kurrens, hanem a nagy retrospektív és egyéb (tematikus) bibliográfiákat is figyelembe vesszük (pl. a magyar történeti bibliográfia, régészeti bibliográfia stb.). A felsorolásban nem szerepelnek a határterületi dokumentációs kiadványok (Műszaki- Gazdasági Tájékoztató, NIM Vegyipari Gazdasági Tájékoztató, tárca- iparvezetői tájékoztatók stb.).

Ezek az adatok azt mutatják, hogy a magyar társadalomtudomány valóban nem csekély kurrens dokumentációs kiadványbázissal rendelkezik, de egyben jelzik a *hiányosságokat* is: egyes ágazatok nem rendelkeznek kurrens tájékoztató kiadvánnyal (szociológia); viszonylag kevés az egyszerű címleíráson túlmenő annotált bibliográfia és a referáló kiadvány; meglehetősen kevés a külföld számára is használható összeállítás (magyar címek felsorolása). Mindebből legalább egy következtetés adódik: társadalomtudományi eredményeinknek a nemzetközi vérkeringésbe való intenzívebb bekapcsolásának egyik fontos feltétele *egy — egy vagy több idegen nyelven megjelenő — referáló és bibliográfiai folyóirat volna*, amely koncentráltan és rendszeresen tájékoztatná a külföldet. Adott esetben mellékesnek látszik, de alighanem a külföldi kiadványterjesztő munka is hasznát látná egy ilyen folyóiratnak.

III. Egy idegen nyelvű társadalomtudományi referáló folyóirat gondolata

Az idegen nyelvű társadalomtudományi referáló folyóirat indokoltságával kapcsolatban néhány adat: az *Acta Historiae Artium* 1960—61-ben megjelent kötetei összesen 17 bibliográfiai tételt tartalmaznak, ezek közül 5 recenzió, 12 egyszerű címleírás. Az 5 recenzió közül 3 külföldi munkával foglalkozik. Összehasonlításként: az *Acta Historiae Artium* 1960-ban 8 mű címleírását tartalmazta, míg a Magyar Nemzeti Bibliográfia és a Magyar Folyóiratok Repertóriumának nyilvántartása 1960-ban legalább 50 olyan könyv és folyóiratcikk címét sorolja fel, amelyet a külföld számára ismertetni lehetett volna. Ez a helyzet tehát egy olyan ágazattal, amelynek idegen nyelvű actája van. Terjedelmi korlátok miatt csak kis részét tudja bemutatni a hazai szakirodalmi termésnek. Más kérdés természetesen, hogy nem minden magyarul megjelent munkát kell ismertetni, de legalább egy címfordítás erejéig az arány jobb lehetne.

Egészen rossz a helyzet azokban az ágazatokban, ahol rendszeres nemzetközi publikációs lehetőség egyáltalán nincs biztosítva (pl. közgazdaságtudomány). Mindezek alapján úgy tűnik, hogy *első lépésként az Acták által nem fedett tudományterületek idegen nyelvű (orosz—angol) referálása látszik indokoltnak.*

A Magyar Nemzeti UNESCO Bizottság Tudományos Albizottsága és a MTATársadalmi-Történeti Tudományok Osztálya megbízásából az MTA Könyvtára felmérést végzett a szóbajöhető I. és II. Osztály tudományterületek évi szakirodalmi termésére vonatkozóan. A teljes termés évi mintegy 300 könyv és 4000 folyóiratcikk és ebből a hatalmas és heterogén mennyiségből kellene kiválasztani a referálásra kerülő anyagot. Amennyiben az idegen nyelvű referálólap csak a II. Osztálynak azon diszciplináit ölelné fel, amelyek rendszeres idegen nyelvű publikációs lehetőséggel nem bírnak — és indulásnak, márcsak a kísérletezés miatt is ez volna a reális —, tehát közgazdaságtudomány, statisztika, filozófia, szociológia, továbbá esetlegesen tudományszervezés, valamint pedagógia és pszichológia, évente *mintegy 1000 tételből* kellene kiválasztani a referálandó, illetve repertorizálandó anyagot (természetesen nemcsak akadémiai kiadványokról lenne szó). Ennek a mennyiségnek mintegy egyharmadával lehet reálisan számolni.

Célszerűnek látszik nemzetközi tapasztalatok alapján egy orosz és angol kiadást tervezni. Megjegyzem, hogy hasonló folyóíratra van példa, a Bolgár Tudományos Akadémia több sorozatban és több nyelven ad ki társadalomtudományi referálólapot.

A folyóirat irodalmi szemléket, referátumokat és válogatott bibliográfiát tartalmazna (részben annotáltan).

Feltehetően egy ilyen vállalkozás előmozdítaná társadalomtudományi kutatási eredményeink jobb bekapcsolódását a nemzetközi tudományos életbe.

IV. Részvételünk a nemzetközi társadalomtudományi dokumentáció szervezetében

Az eddigiekben vázolt problémák és lehetőségek mellett különös figyelmet érdemelnek kapcsolataink a nemzetközi társadalomtudományi dokumentációs szervezetekhez. Míg egy idegen nyelvű referáló folyóirat közvetlen lehetőséget nyújt a magyar eredmények közvetítésére, addig a nemzetközi szervezetek útján talán még fontosabb — jöllehet *közvetett* — *lehetőségek* állnak rendelkezésre.

A teljesség igénye nélkül³ az UNESCO keretében folytatott társadalomtudományi dokumentációs tevékenységről, illetve az ebben való közreműkö-

³ Így többek között nem foglalkozom az egyes ún. ONG-ék (Organisation non-gouvernementales), a nemzetközi társadalomtudományi ágazati egyesületek (közgazdasági, jogi, szociológiai stb.) dokumentációs tevékenységével, továbbá a FID, a nemzetközi dokumentációs szövetség FID/C 3 bizottság munkájával sem (az Egyetemes Tizedes Osztályozás 3 Társadalom,

dés lehetőségeiről lesz szó a továbbiakban, közelebbről a Nemzetközi Társadalomtudományi Dokumentációs Bizottság — a továbbiakban CIDSS — keretében folyó munkáról.⁴ A CIDSS-munka tapasztalatai ugyanis általánosíthatók a nemzetközi társadalomtudományi dokumentációs szervezetekre is, lévén ez a Bizottság úgyszólván valamennyi társadalomtudományi nemzetközi társasággal kapcsolatban.

Nos, a CIDSS sokoldalú lehetőséget nyújt a nemzetközi tájékoztatásra, mindenekelőtt széles körű kiadványtevékenysége által. Legfontosabb kiadványa a *Bibliographie internationale des sciences sociales* éves bibliográfiá, amelyet 1951-ben indítottak meg négy sorozatban: *Bibliographie internationale de sociologie*, *Bibliographie . . . de science politique*, *Bibliographie . . . de science économique*, *Bibliographie d'anthropologie sociale et culturelle*. E négy sorozat egyes vaskos kötetei sokezernyi tételben nyújtanak áttekintést a tárgyév nemzetközi szakirodalmáról és a legteljesebbnek tekinthetők a vonatkozó ágazatokban.

E bibliográfiai sorozatokban való megfelelő részvétel legfontosabb feltétele a *közvetlen adatszolgáltatás*, vagyis a nemzeti forrásanyagnak az adott országok szakemberei által történő kiválasztása és osztályozása. A „Függelék”-ben közölt elemzés a szocialista országok szakirodalmának részvételéről a közgazdasági sorozatban,⁵ amely a Bizottság felkérésére készült, számszerűleg alátámasztja az előző megállapítást.

A Bizottság egyéb bibliográfiai kiadványai közül különösen figyelemre méltó a *nemzeti jogi bibliográfiai sorozat* (*bibliographies juridiques commentées*), amelynek egyes köteteit az UNESCO szubvencionálásával a különböző országok szakemberei állítják össze (a szocialista országok közül megjelent eddig a csehszlovák, a lengyel, a jugoszláv és a szovjet kötet, a magyar kötet előkészületben).

Ugyancsak fontos kiadvány-kategóriát alkotnak a *nemzetközi repertóriumok és reference-munkák* (pl. *Études des bibliographies courantes des publications officielles nationales*. UNESCO. 1958. 260 o.). Harmadik átdol-

---

tudományok főosztályának egy kelet-nyugat szakértői bizottság által történő átdolgozásával l. Magyar Tudomány, 1962. 9. sz. 577—582. o.). Itt emlitem meg, hogy a CIDSS-vel együttműködik a nemzetközi társadalomtudományi dokumentáció területén két az UNESCO-hoz tartozó más szervezet is: International Social Science Council (nemzetközi társadalomtudományi tanács, folyóirata: *Social Sciences Information*) és Centre Européen de Coordination de recherches et de documentation des Sciences Sociales, a bécsi székhellyel 1963-ban létrehozott európai társadalomtudományi koordinációs központ).

⁴ L. „A Nemzetközi Társadalomtudományi Bizottság tevékenységéről”. Magyar Tudomány. 1961. 7—8. sz. 491—492. o.; Le Comité International pour la Documentation des Sciences Sociales. Dix années d'activité. *Revue Internationale des Sciences Sociales*. 1962. Vol. XIV. No. 1. 181—196. o.

⁵ Az elemzés munkájában a szerző mellett részt vett Földi Tamás, az MTA Közgazdaságtudományi Intézete könyvtárvezetője és Székely Dániel, az MTA Könyvtára munkatársa. A „Függelék” rövidített változata a CIDSS 1964. évi (velencei) ülészakára titkársági anyagként benyújtott „Economic literature of the socialist countries in the International Bibliography of Economics” (Secr. 64/6. 17 March 1964. 8 o.) c. elemzésnek megállapításait és következtetéseit a teljes ülészak elfogadta.

gozott kiadás előtt áll a Liste mondiale des périodiques spécialisés dans les sciences sociales,⁶ melynek szocialista országokbeli anyagát (a Szovjetunió kivételével) a CIDSS felkérésére az MTA Könyvtárában állították össze.⁷ Az új kiadás a szocialista anyag tekintetében számottevően teljesebb lesz a korábbi kiadásoknál.

Megfelelő érdeklődés esetén, mód és lehetőség van a CIDSS alkalmi bibliografiai kiadványaiban és más, nemzetközi szervezetekkel közösen készülő munkáiba való közreműködésre is, illetve ilyenek kezdeményezésére.⁸ Önmagában az sem lebecsülendő eredmény, ha a magyar társadalomtudományok és általában Magyarország megfelelően szerepel a CIDSS kiadványaiban, ez azonban részvételünknek csak egyik oldala. Megfelelő elképzelésekkel és szervezettséggel, javaslatok, kezdeményezések és munkavállalások formájában általában közreműködhetünk a Bizottság munkájának elmélyítésében, tematikájának gazdagításában — egyszóval abban, hogy a Bizottság a maga módszerével és eszközeivel minél jobban segítse az egyes országokban folyó és a nemzetközi társadalomtudományi kutatásokat. Ez *elvileg tágabb perspektívája* és lehetősége a nemzetközi társadalomtudományi dokumentációban való közreműködésünknek.

A CIDSS-nek az említetteken kívül kiterjed érdeklődési és tevékenységi köre a társadalomtudományi dokumentációs módszerek fejlesztésére, bizonyos tematikájú kutatási szintézisek megjelentetésére (Surveys of research in the social sciences, Confluence-sorozat), nemzeti társadalomtudományi dokumentációs szervek létrehozására („Guide sommaire pour l'établissement de centres nationaux de documentation pour les sciences sociales”) stb. Figyelmet érdemel a CIDSS (Jean Viet összeállításában) munkapéldányként, sokszorosított formában kiadott „Documentation en vue d'un Rapport sur les tendances de la recherche dans les sciences sociales”: „Psychologie sociale”, „Démographie”, „Anthropologie sociale et culturelle”, „Sociologie”, „Science économique” kötetei, amelyek mintegy nyersanyag-előkészítésül szolgálnak az UNESCO által tervezett ún. társadalomtudományi Auger-jelentéshez.⁹ Mindezekbe társadalomtudományi dokumentációnk konstruktívan be tud kapcsolódni.

*

⁶ L. „A világ társadalomtudományi folyóiratainak repertórium”. MTA Társ.-tört. Tud. Oszt. Közl. 1959. IX. kötet. 3—4. sz. 423—426. o.

⁷ A jegyzék összeállításában Szentgyörgyi Mária, az MTA Könyvtára csoportvezetője mellett résztvett Nagy Lajos (MTA Állam- és Jogtudományi Intézet), Földi Tamás (MTA Közgazdaságtudományi Intézet).

⁸ A Bizottságnak magyar részről a szerző személyében egy rendes és Nagy Lajos kandidátus személyében egy levelező tagja van.

⁹ 1964. június 22—27. között ülésezett az UNESCO székházában a társadalomtudományi és humán tudományok kutatásainak tendenciáiról szóló világjelentés előkészítő szakértő bizottsága. Az ülészakon többek között résztvettek Piaget, Auger, Zvorikin professzorok, Magyarországot, mint meghívott szakértő Friss István akadémikus képviselte. A világjelentés magyar anyagszolgáltatása jelentős feladatokat ró mind a kutatásra, mind pedig a dokumentácira. („Enquête sur les tendances principales de la recherche dans les sciences sociales et humaines” — az előkészítő anyagok az MTA Könyvtárában.)

Két véglelet kell elkerülni a nemzetközi társadalomtudományi dokumentációval kapcsolatban és ez vonatkozik általában is részvételünkre a nemzetközi társadalomtudományi szervezetek munkájában: a túlértékelést, a túlzott várakozást, és ennek ellentétpárját, az alábecsülést, a „quantité négligeable” — szemléletet. E munkát helyes annak tekinteni, ami megfelel a valóságnak: fórumnak, lehetőségnek, megnyilvánulási alkalomnak, melynek keretében a magyar társadalomtudományok jobban bekapcsolódhatnak a nemzetközi tudományos vérkeringésbe. Volt egy időszak, amikor az effajta munka, közreműködés „szükséges rossz”-nak minősült, nos e múltbeli minősítésnek mind inkább a „szükséges” oldala kerül előtérbe, és ennek konzekvenciái adódnak társadalomtudományi dokumentációnkban is. Ezekhez kíván e közlemény néhány gondolattal és helyzetfelmérés vázlattal hozzájárulni.

FÜGGELÉK

A szocialista országok szakirodalma a *Bibliographie Internationale de Science Économique*-ban

1. Az elemzés célja

A CIDSS főtítkára, a Bizottság szerkesztésében (korábban az UNESCO, jelenleg a Stevens kiadó) kiadásában megjelenő *Bibliographie Internationale des Sciences Sociales* sorozatok tudományos színvonalának további emelése érdekében tett és teendő különböző erőfeszítések keretében, meg kívánta vizsgáltatni a négy társadalomtudományi bibliográfiai sorozat egyike — a közgazdasági — példáján, hogyan tükröződik a szocialista országok szakirodalma e sorozatokban.

Az elemzés természetesen nem egy hibajegyzék, hanem annak lehető tudományosan objektív feltárása, hogy a szocialista országok szakirodalmáról milyen mértékben tájékozódhat a Bizottság bibliográfiai által egyaránt a keleti és a nyugati kutatás.

2. Az elemzés módszere

A *Bibliographie Internationale de Science Économique* eddig megjelent I—X. kötetének fenti célú elemzése a reprezentatív statisztika módszerével történt.

Bevezetesként általános észrevételek találhatók az I—VI. kötethez a szocialista országok szakirodalmának szereplésével kapcsolatban, a továbbiakban pedig öt kötet, az 1952, 1955, 1957, 1958, 1961 év szakirodalmát feldolgozó kötetek részletesebb elemzése reprezentatív módszerrel. Ez öt évre vonatkozóan összehasonlítás található a létező és a bibliográfiában feldolgozott folyóiratok között, továbbá az adott években megjelent szakirodalomból kiválasztott 100 könyvcím behasonlítása az egyes kötetekkel és ezeket kiegészítő még néhány viszonyítás a kép teljesebbé tétele érdekében. Az elemzés 8 ország (Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, NDK, Románia, Szovjetunió, Jugoszlávia) szakirodalmának alapulvételével történt, a többi szocialista ország szakirodalmát csak utalásszerűen érinti.

3. Megjegyzések az I—VI. kötetekhez

Az első kötetek a szocialista országok szakirodalma feldolgozása szempontjából erősen magukon viselik a kísérletezés jellegét, némileg ötletszerűnek tűnik, mi került feldolgozásra. A nemzeti forrásanyagok számbavétele erősen hiányos, nem ritka eset, hogy egy-egy szocialista ország gazdaságáról szóló tételek között aránytalanul nagy számban szerepel a nem-nemzeti, külföldi forrásanyag. Példaként említhető e tekintetben, hogy a II. kötet Magyarországról szóló 18 tétele közül 10 nyugati forrásból származik (elsősorban a washingtoni Mid-European Center Studies kiadványai). Nem kevésbé jelzi az első kötetek forrásai válogatásának esetlegességét az, hogy a III. kötet 996 periodikája között nem találni meg az olyan reprezentatív folyóiratokat, mint a *Lupta de Clasa* (Románia), *Nova Mysl* (Csehszlovákia), amelyek országaik központi ideológiai szemléi, de ugyancsak hiányoznak olyan fontos közgazdasági folyóiratok is,

¹⁰ L. az egyes kötetek ismertetését: *Közgazdasági Szemle*. 1955. 11. sz., 1956. 9. sz., 1958. 2. sz., 1959. 10. sz.

mint a Deutsche Finanzwirtschaft (NDK), vagy az Ekonomicky Casopis (szlovák elméleti közgazdaságtudományi folyóirat).

A IV. kötet még impozánsabb periodikaállományt tár fel, 1135 folyóiratot. De ezek közül is hiányzik a már említett Deutsche Finanzwirtschaft, a Lupta de Clasa, de ugyanúgy objektíve hiányosság a legfontosabb bolgár és magyar közgazdasági folyóirat, a Planovo Sztopansztvo és a Közgazdasági Szemle kimaradása. A feldolgozott források tekintetében pozitív változás mutatkozik a VI. kötetnél (az 1957 év irodalmáról). Így például míg az I—V. kötetekben a földrajzi mutató szerint Magyarország alatt 15—30 tétel szerepel, a VI. kötetben 95. A szovjet periodikák száma 169, lengyel 28, NDK 7, magyar 6, csehszlovák 5, jugoszláv 15. Ebben a pozitív irányú változásban nyilván szerepet játszik, hogy a kötet anyagszolgáltatásában közvetlenül részt vettek néhány szocialista ország szakemberei is (Szovjetunió, Lengyelország, Magyarország). Ezzel szemben változatlanul rendkívül alacsony még ebben a kötetben is néhány szocialista ország periodikáinak száma: 2 román, 1 bolgár. A számok fetiszizálása nélkül is megállapítható mindezeket egybevetve, hogy a VI. kötettel kezdődőleg a bibliográfia magasabb színvonalon elégti ki a szocialista országok szakirodalmáról való tájékoztatás feladatát is.

4. Összehasonlító adatok néhány szocialista ország folyóiratainak feldolgozásáról 1952—1957—1961

I.

A feldolgozott folyóiratok száma országonként

Ország	1952	1957	1961
Bulgária	—	1	3
Csehszlovákia	—	5	7
Lengyelország	5	28	27
Magyarország	2	6	26
Német Demokratikus Köztársaság	1	9	19
Románia	1	2	2
Szovjetunió	15	158	93
Jugoszlávia	3	16	27
Összesen	27	225	204
Összes periodikák száma			1468(1961)

II.

A feldolgozásból hiányzó fontosabb folyóiratok száma országonként

Ország	1957	1961
Bulgária	4	4
Csehszlovákia	7	6
Lengyelország	5	—
Magyarország	4	—
Német Demokratikus Köztársaság	9	8
Románia	3	3
Szovjetunió	—	—
Jugoszlávia	2	—
Összesen:	34	21

A feldolgozásból hiányzó fontosabb folyóiratok megnevezése*

* A dőlt betűs folyóiratcímek az 1957-ben és 1961-ben egyaránt hiányzó folyóiratokra utalnak. A többi folyóirat 1961-re már bekerült a feldolgozásba.

Bulgária:	<i>Novo Vreme</i> <i>Planovo Sztopansztvo i Sztatisztika</i> <i>Finanszi i Kredit</i> <i>Vnóšna Tórgovja</i>
Csehszlovákia:	<i>Ekonomický Casopis</i> <i>Nova Mysl</i> <i>Zemedelska Ekonomika</i> <i>Finance a Uver</i> <i>Prace a Mzda</i> <i>Zahranicni Obchod</i>
Lengyelország:	<i>Przegląd Statystyczny</i> <i>Finanse</i> <i>Handel Zagraniczny</i> <i>Inwesticje i Budownictwo</i> <i>Zagadnienia Ekonomiki Rolnej</i>
Magyarország:	<i>Gazdálkodás</i> <i>Magyar Tudomány</i> <i>MTA Társadalmi-történeti Tudományok Osztályának</i> <i>Közleményei</i> <i>Munkaügyi Szemle</i>
Német Demokratikus Köztársaság:	<i>Einheit</i> <i>Arbeitsökonomik und Arbeitsschutz</i> <i>Aussenhandel</i> <i>Berichte Deutsches Wirtschaftsinstituts</i> <i>Fertigungstechnik</i> <i>Deutsche Finanzwirtschaft</i> <i>Wissenschaftliche Zeitschrift der Hochschule für Ökonomie</i> <i>Wissenschaftliche Zeitschrift der Hochschule für Binnenhandel</i>
Románia:	<i>Korunk</i> <i>Lupta de Clasa</i> <i>Revista de Statistica</i>
Jugoszlávia:	<i>Ekonomiski Pregled</i> <i>Finansije</i>

5. Összehasonlító adatok néhány szocialista ország szakirodalmáról
tájékoztató tételek mennyiségéről 1952—1957—1961

III.

A szocialista országokról szóló
tételek mennyisége*

Ország	1952	1957	1961
Bulgária	8	19	23
Csehszlovákia	5	43	120
Lengyelország	48	107	155
Magyarország	16	92	231
NDK	36	50	7
Románia	19	32	41
Szovjetunió	322	682	553
Jugoszlávia	38	62	152
Összesen	492	1087	1282
Összes tételek száma	(7106)	(7706)	(8139)

* Az adatok nem tükrözik azt a szükséges korrekciót, ami abból következne, hogy a szocialista országok publikációi nem azonosak az ezen országokról szóló tételek számával, többek és kevesebbek is lehetnek azoknál. Egyfelől a szocialista országok publikációi foglalkoznak olyan általános elméleti kérdésekkel, amelyeknek nincs földrajzi vonzatuk (tehát a föld-

IV.
Néhány szocialista országra vonatkozó tételek
struktúrája *proveniencia* szempontjából (1961)

	Bulgária	Magyarország	Lengyelország
Nemzeti forrásból	16	224	143
Egyéb szocialista forrásból ..	4	4	3
Nem-szocialista forrásból ...	3	3	9
Összes közölt tételek ...	23	231	155

6. Összehasonlító adatok néhány szocialista országban megjelent publikációkról a bibliográfiában történt közléssel 1955—1958—1961

V.
Átlag 100 cím (könyv- és folyóiratcikk) alapulvételével

	1955	1958	1961
Szerepel.....	20	56	48
Nem szerepel	70	69	53

Néhány cím a késedelmes feldolgozás miatt a következő év kötetében jelent meg, de ez nem változtat az összképen.)

7. Következtetések

A következtetések az elemzés 3—6. pontjaiból maguktól adódnak. *A még fennálló hiányosságok ellenére kétségtelen a fejlődés, a javuló tendencia a szocialista országok szakirodalmának a bibliográfiában való tükröződését illetően.* Kár volna sok szót vesztegetni a kezdet, a kísérletezés nehézségeire, valamint arra is, hogy az erősen javuló arányok milyen hűen fejezik ki a reális kutatási igényekből adódó információ-szükségletet (ideszámítva természetesen a szocialista országokét is), a 6. alattiakból (V. táblázat) ez világosan kitűnik.

Amennyire megállapítható azonban a fejlődés a vizsgált szakirodalom-szektor és a bibliográfia viszonyában, olyannyira szükséges figyelmet fordítani a további javításra is.

a) *A folyóiratkatasztert revideálni kellene* és kiegészíteni a még mindig hiányzó folyóiratokkal (l. 4. pont) és reagálni az új folyóiratokra.

b) Fogyatékosnak látszik a *monográfiák* feldolgozása, több lényeges munka címe hiányzik. A szerkesztőségnek fel kellene hívnia a közreműködők figyelmét, hogy a monografikus művekre nagyobb gondot fordítsanak (ha egy folyóirat bekerült a kataszterbe, akkor többé-kevésbé minden lényeges cikke bekerül a bibliográfiába, nem így a szétszórtnan megjelenő monografikus művek).

c) A tapasztalatok arra mutatnak, hogy a munka további javításának, a bibliográfia tudományos színvonala további emelésének érdekében egyik leghatékonyabb módja a *szervezett és rendszeres anyagszolgáltatás a szocialista országok szakintézményei, illetve szakemberei részéről.* A Bizottság Titkárságának, illetve a szerkesztőségnek ezirányú erőfeszítései nem kis eredménnyel jártak már eddig is, az ilyen irányú erőfeszítéseket a megfelelő partnerek megtalá-

rajzi mutató nem tájékoztat ezekről), továbbá foglalkoznak más szocialista országok, valamint kapitalista országok gazdaságával is, tehát a földrajzi mutatóban szétszórva jelentkeznek. Másfelől: a nyugati publikációk is foglalkoznak a szocialista országok gazdaságának kérdéseivel és ezek a tételek együtt jelentkeznek a nemzeti forrásból származó anyagokkal. Mindezt figyelembe lehet venni, de az összképen, a táblázatból kiolvasható tendencián ez nem változtat.

Néhány kiegészítő adat fenti táblázathoz: Kínára vonatkozóan fenti éveket alapul véve az arány 31:67:52, Észak-Koreára 3:2:1, Vietnamba 2:6:2, Mongóliára 1:3:2, Albániára 1:2:0, Kubára 0:0:7.

lása érdekében tovább kellene folytatni. Nyelvi és egyéb természetű nehézségek arra intenek, hogy a megoldásnak ez a fő járható útja. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy a bibliográfia „képviselői” alapon álljon össze. A szocialista országok közreműködő intézményeire éppen úgy áll, mint az egyéb közreműködőkre a gondos anyagválogatás követelménye.

8. Kiegészítő megjegyzések

Túlmenne a jelenlegi elemzés keretein, mert a bibliográfia általános problémáit érinti — de meg kell itt is említeni —, hogy esetleg érdemes volna megvizsgálni a *szakcsoportosítás fejlesztésének kérdését*, valamint a *fejlődésben levő országokra vonatkozó irodalom teljesebb feldolgozását* (ideértve a nemzeti forrásanyagot is).

Az elemzés a teljesség és a részletezés igénye nélkül készült, a fő tendenciák bemutatására és az ezekből adódó bizonyos következtetések felvázolására kívánt csak vállalkozni.

LA PARTICIPATION HONGROISE À, ET LES POSSIBILITÉS OFFERTES PAR LA DOCUMENTATION INTERNATIONALE DANS LES SCIENCES SOCIALES

La compétition pacifique entre les deux systèmes mondiaux, la coexistence pacifique, loin de diminuer ou d'exclure, présuppose plutôt le développement de la documentation internationale dans le domaine des sciences sociales. Les deux tendances principales de ce développement sont, d'une part, la transmission *sélectionnée* et *critique* de la littérature étrangère à la recherche hongroise, d'autre part la communication des résultats, non moins sélectionnés, des sciences sociales hongroises à la science internationale.

La nature *idéologique* de ces deux tendances de la documentation est manifeste. C'est d'ailleurs ce caractère-là qui la différencie de la documentation internationale des sciences naturelles et techniques. Cependant, cette différence ne doit pas conduire à une vue en quelque sorte autarcique, ou, ce qui revient au même, à une étroitesse d'horizon *provinciale*, ni à un *manque de critique* positiviste. Il serait cependant erroné de mettre un *signe d'égalité* entre le caractère idéologique d'une grande partie des recherches sociologiques, d'une part, et de l'autre entre celui de l'activité de documentation.

Dans la documentation, il faut naturellement tenir compte — à part du caractère sélectif et critique de la transmission — du fait que cette activité est, *dans son essence, une sorte de prestation et de communication* et par conséquent, dans ce cas, les problèmes idéologiques du contenu se présentent avec *une intensité plus faible* que dans le travail créateur ou dans les organisations internationales de sociologie et devant différents forums internationaux.

D'une autre part, l'intensité du caractère idéologique n'est pas la même dans les diverses sciences sociales non plus et ainsi il serait trop simpliste d'affirmer que cette différence ne se présente qu'entre l'*ensemble* des sciences sociales et humaines d'une part et les sciences naturelles et techniques de l'autre. Le caractère idéologique des recherches philosophiques, par exemple, est de beaucoup plus accentué que celui de certaines branches concrètes de la science sociale relatives à l'organisation et à l'administration ou celui qui se manifeste dans l'économie appliquée, dans les méthodes et techniques de la science de l'organisation, et en général dans la méthodologie des recherches concrètes.

Toutefois il arrive souvent, surtout dans des communications de sciences économiques et sociales, qu'on base sur des exposés de faits concrets et sur un traitement des matériaux et des données fait selon des méthodes fructueuses, une généralisation théorique sans valeur scientifique ou fortement contestable.

Un groupe à part est formé par les oeuvres politiques combattives appartenant à la catégorie «Ostforschung», qui sont ouvertement antisocialistes, antimarxistes, et partant, facilement catégorisables, précisément grâce à leur caractère polémique (ce qui n'exclut pas la possibilité de trouver même parmi les publications de cette catégorie des ouvrages appréciables au point de vue scientifique).

Afin d'entrer en contact avec, et de participer à la circulation internationale des connaissances scientifiques, la nécessité s'impose de procéder au dépouillement de la littérature scientifique étrangère et de rendre accessible à l'étranger les résultats des recherches hongroises; la synthèse de ces deux activités va créer les conditions nécessaires pour une *collaboration dans le travail des organisations de la sociologie internationale*. L'un des moyens, des méthodes, des possibilités les plus importants pour atteindre ce but est la documentation, qui est étudiée dans la présente publication à partir du point de vue et selon la manière de voir que nous venons de caractériser.

L'étude fait connaître dans la suite l'état et les problèmes actuels de la documentation courante des sciences sociales en Hongrie, les publications périodiques hongroises contenant des informations du domaine des sciences sociales; elle les groupe selon leur spécialité; puis en partant des conclusions qu'on peut tirer de la situation actuelle, l'auteur suggère l'idée d'une revue hongroise en langue étrangère, publiant des analyses de la littérature des sciences sociales et il circonscrit les cadres d'un pareil périodique.

La dernière partie de la publication expose les expériences et quelques questions de principe de la participation de la Hongrie à la documentation sociologique internationale, plus exactement au travail du Comité International pour la Documentation des Sciences Sociales, et en arrive à cette conclusion qu'il faut éviter deux extrêmes sous le rapport de la documentation sociologique internationale — et ceci se rapporte en général aussi à la participation hongroise au travail des organisations internationales des sciences sociales : à savoir la sur-estimation, une attente exagérée et le contraire, la sous-estimation, la tendance de qualifier tout de «quantité négligeable». Ce travail doit être considéré ce qu'il est en réalité: un forum, une possibilité, une occasion pour se manifester dans le cadre desquels les sciences sociales hongroises peuvent plus facilement se rattacher au mouvement scientifique international. Il y avait une époque où un pareil travail était qualifié de «superflu nécessaire», or c'est le côté «nécessaire» de cette qualification qui se place de plus en plus au premier plan et les conséquences de ce changement se manifestent aussi dans notre documentation sociologique.

Dans l'Appendice de cette étude, une analyse est publiée sous le titre de: "Economic literature of the socialist countries in the International Bibliography of Economics", qui est une version abrégée des matériaux présentés et acceptés à la session de CIDSS 1964 [Venise]. L'analyse publie des tableaux faits avec la méthode de statistique représentative. Elle montre qu'en dépit d'insuffisances qui subsistent toujours, on peut constater un progrès indubitable, et une tendance favorable en ce qui concerne l'enregistrement de la littérature scientifique par la bibliographie. L'auteur finit en attirant l'attention sur quelques possibilités concrètes pour éliminer les déficiences en question.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRÁNAK
KÖZLEMÉNYEI

1. Haraszthy Gyula: *A 130 éves Akadémiai Könyvtár*. Bp. 1956.
2. Berlász Jenő — Szakmáryné Németh Mária: *A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának múltja és jelene*. Bp. 1956.
3. Csapodi Csaba: *A legrégibb magyar könyvtár belső rendje*. Bp. 1957.
4. Berlász Jenő: *Az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának átalakulása*. Bp. 1957.
5. Haraszthy Gyula: *Az Országos Könyvtárügyi Tanács és a magyar könyvtárügy időszerű kérdései*. Bp. 1958.
6. Gergely Pál: *Arany János és az Akadémia Könyvtára*. Bp. 1958.
7. Moravek Endre: *Die neuen ungarischen Bibliotheksnormen*. Wien. 1957.
8. Szakmáryné Németh Mária: *Az Akadémiai Könyvtár, mint a Magyar Tudományos Akadémia célkitűzéseinek könyvtári támogatója*. Bp. 1958.
9. Gergely Pál: *Az Akadémia levéltára a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kézirattárában*. Bp. 1958.
10. Csapodi Csaba: *Könyvhonzerválás és restaurálás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában*. Bp. 1958.
11. Moravek Endre: *Kiadványtípusok a katalogizálás szempontjából*. Bp. 1958.
12. Szakmáryné Németh Mária: *A központi folyóiratcímjegyzék kérdései*. Bp. 1959.
13. Csaba Csapodi: *L'avenir des périodiques scientifiques*. La Haye 1958.
14. F. Csanak Dóra: *Az Akadémiai Könyvtár története a szabadságharcig*. Bp. 1959.
15. Moravek Endre — Weger Imre: *Magyar könyvészeti kifejezések kis orosz szótára*. Bp. 1959.
16. Csaba Csapodi: *Der geographische Begriff im Katalogsystem der Bibliothek*. Wien 1959.
17. Csapodi Csaba: *A proveniencia elve a könyvtárban*. Bp. 1959.
18. Rásonyi László: *Stein Aurél és hagyatéka*. Bp. 1960.
19. Sáfrán Györgyi: *Arany János és Rozvány Erzsébet*. Bp. 1960.
20. Rózsa György: *A magyar társadalomtudományok az UNESCO kiadványaiban. — Les sciences sociales hongroises dans les publications de l'UNESCO*. Bp. 1960.
21. Gergely Pál: *Pápai Párizs-album a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában*. Bp. 1961.
22. Gergely Pál: *Bartók Béla ismeretlen levelei a Tudományos Akadémia Könyvtárában*. Bp. 1961.
23. Sarlóska Vince Ernő: *Bolyai János házassága a köztudatban és a dokumentumok*. Bp. 1961.
24. Csapodi Csaba: *Mikor pusztult el Mátyás király könyvtára?* Bp. 1961.

Folytatás a túloldalon

25. Moravek Endre—Weger Imre: *Abbreviaturae Cyrillicae*. Bp. 1961.
26. Rásonyi László: *A magyar keletkutatás orosz kapcsolatai*. Bp. 1962.
27. Tőkés László: *Az Akadémiai Könyvtár mikrokönyvgyűjteménye és fotolaboratóriuma*. Bp. 1962.
28. Fráter Jánosné: „Nemzeti részvét emelte”. Bp. 1962.
29. Büky Béla: *Székely Bertalan hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában*. Bp. 1962.
30. Moravek Endre: *Index acronymorum selectorum. Pars 2. Instituta scientifica*. Bp. 1962.
31. Méreiné Juhász Margit: *Mikszáth Kálmán szellemi és tárgyi hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémián és tájmúzeumainkban*. Bp. 1963.
32. Rózsa György: *The documentation of science organization as an emerging new branch of scientific information*. Bp. 1962.
33. Gergely Pál—Molnár Zoltán: *Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány repertóriuma. 1840—1960*. Bp. 1962.
34. Csapodi Csaba: *Mikor szűnt meg Mátyás király könyvfestő műhelye?* Bp. 1963.
35. Tőkés László: *A mikrokártya és a kutatók*. Bp. 1963.
36. Büky Béla—Csengeryné Nagy Zsuzsa: *Székely Bertalan illusztrációi egy tervezett Petőfi-életrajzhoz*. Bp. 1963.
37. Gergely Pál: *Az Akadémia szerepe a pesti Nemzeti Színház létrehozásában*. Bp. 1963.
38. Moravek Endre: *Index acronymorum selectorum. Pars 3. Instituta paedagogica*. Bp. 1963.
39. Josef György: *Die Goethe-Sammlung Balthasar Elischers in der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften*. Bp. 1963.
40. Rózsa György: *Részvételünk és lehetőségek a nemzetközi társadalomtudományi dokumentációban*. Bp. 1964.